

תקציר בנושא

מחלות מקצוע

מאת: ד"ר **ליאון-יהודה נעים** MPH ; MD
מרפאה תעסוקתית מונעת, המרכז הרפואי רמב"ם

ראשי פרקים עיקריים:

תקנות הביטוח הלאומי (ביטוח מפני פגיעה בעבודה) (תיקון)

רשימת מחלות מקצוע – החייבות הודעה למפקח עבודה אזורי עפ"י פקודת התאונות ומחלות משלח-היד

טפסים להודעה על מחלת מקצוע ועל פגיעה בעבודה

מהי מחלת מקצוע

כיצד נגרמות מחלות המקצוע

האדם העובד

התנאים הסביבתיים

הגורמים המזיקים

רשימת מחלות מקצוע המוכרות ע"י המוסד לביטוח לאומי לצורך מתן פיצוי עקב פגיעה בעבודה

מחלות מקצוע

מהי מחלת מקצוע

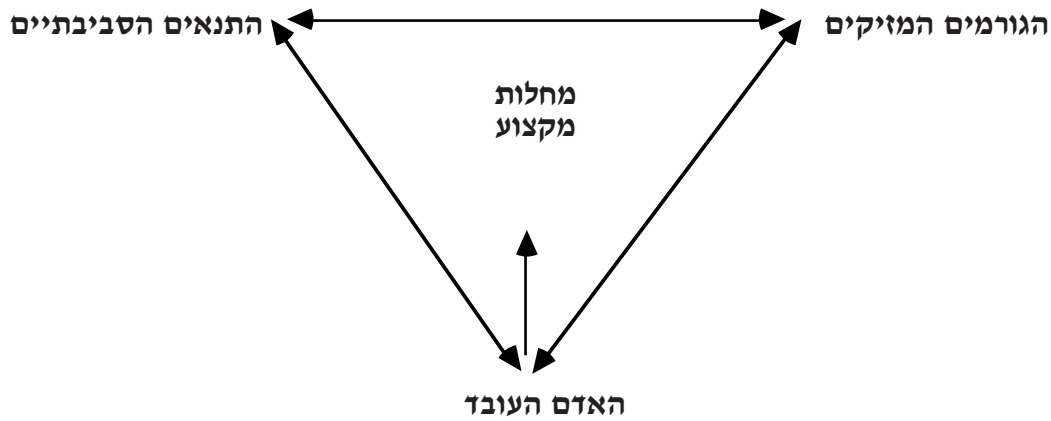
"מחלת מקצוע" היא מחלה שהעובד נפגע בה עקב עבודתו או עיסוקו, בהיותו חשוף לגורמים מזיקים (כימיים, פיזיקליים, ביולוגיים, מסרטנים, וכיו"ב). שלא כמו תאונת עבודה, שהיא אירוע חד-פעמי ופתאומי - מחלת המקצוע היא תוצאה של חשיפה חוזרת לגורם המזיק למשך זמן מסוים. המועד שבו התחילה מחלת המקצוע אצל עובד יכול להיקבע אך ורק על ידי רופא תעסוקתי, או רופא מומחה למערכת הגוף שנפגעה.

עובד שנפגע במחלת מקצוע עקב עבודתו או עיסוקו, יקבל פיצוי בהתאם לאחוזי הנכות שייקבעו לו על ידי ועדה רפואית, לפי חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו, בתנאי שהמחלה שהעובד חלה בה מוגדרת כמחלת מקצוע בתקנות - לפי סעיף 85 בחוק הנ"ל. רשימת מחלות המקצוע לפי תקנות הביטוח הלאומי כוללת 54 מחלות ב-2 קבוצות. הרשימה עברה שינויים מהותיים במשך השנים. היא תוקנה בקובץ התקנות 4876 מנובמבר 1985 ונוספו אליה 5 מחלות מקצוע, כתוספת לקובץ התקנות (ק"ת) 5737 מפברואר 1996. (הרשימה מובאת בסוף החוברת).

החוקים והתקנות העוסקים בבטיחות וגיחות בעבודה מטפלים, בעיקר, במניעת התפתחות והיווצרות מחלות מקצוע אצל העובדים. לכן, יש צורך לקיים בירור, ולעתים אף חקירה אפידמיולוגית לגבי כל מקרה ומקרה, וללמוד מהם - כדי למנוע מקרים דומים בעתיד. "פקודת התאונות ומחלות משלח-היד (הודעה), 1945" מטילה חובת הודעה למפקח העבודה האזורי בנוגע למחלות מקצוע, הן על הרופאים והן על המעבידים, גם לגבי כל מקרה שבו קיים רק חשד לקיומה של מחלת מקצוע. לצורך כך מצורפת ל"תקנות מחלות מקצוע (חובת הודעה - רשימה נוספת), תשי"מ-1980", רשימה של 79 מחלות מקצוע (ק"ת 4163). כאשר מזהה אצל עובד מחלה הכלולה ברשימה זו, או כאשר קיים חשד לזיהוי כזה - יש לשלוח טופס הודעה למפקח העבודה האזורי (הרשימה ודוגמת הטופס מובאים בסוף החוברת).

כיצד נגרמות מחלות המקצוע?

האדם העובד (גבר, אישה או נער) חשוף, במשך שנות עבודתו, כ-1/3 מזמנו היומי (8 שעות עבודה ביממה) לגורמים מזיקים שונים - כימיים, פיזיקליים, ביולוגיים, ועוד, בתנאים סביבתיים שונים - תנאי איוורור שונים, טמפרטורות שונות, תאורה מספקת או לא, לחות ועוד, אשר משפיעים על בריאותו, לטוב או לרע. מחלת מקצוע תתפתח כאשר אין שיווי משקל בין כל 3 הגורמים: אדם עובד, גורמים מזיקים ותנאים סביבתיים. לכל אחד מהגורמים במשולש האפידמיולוגי הזה יש השפעה על השניים האחרים.

"מחלת מקצוע" היא מחלה שהעובד נפגע בה עקב עבודתו או עיסוקו, בהיותו אשת, במקום עבודתו, אזרחים מזיקים שונים (כוחים, פיזיקליים, ביולוגיים, אסטרטגיים, ועוד), בגנאים סובייקטיוס מסווגים, נטוזה מחסיפה אוזרה אזרחים המזיקים, במשך זמן מסוים.

האדם העובד

השפעת הגורמים המזיקים השונים על גופו של אדם עובד, משתנה בהתאם לנתונים הבאים:

גיל

נוער - לפי "חוק עבודת הנוער, התשי"ג-1953" - הם הגילאים שבין 15 ועד 18 שנים. גופם של הנערים/הנערות נמצא בשנים אלה בשלב ההתפתחות החשוב ביותר של חייהם. לגורמים המזיקים יש השפעה חזקה מאוד על גופם של הנערים/הנערות, והיא עלולה לגרום להם לנזק בלתי הפיך. לכן, קיימת בחוק דרישה לפיקוח רפואי קפדני ולביצוע בדיקות רפואיות בנוער עובד - לפחות אחת לשנה - ב"מוסד רפואי מוסמך" (קופות החולים השונות בלבד). בתום הבדיקה יקבל הנער אישור רפואי להעבדה (ע"י רופא המשפחה) + אישור לעבודה המחייבת בדיקת התאמה (ע"י הרופא המורשה). תוצאות הבדיקות נרשמות ב"כרטיס בדיקות רפואיות" הנשמר במרפאה. ב"פנקס העבודה" המונפק לכל נער ונערה מופיעות רק מסקנות הבדיקות.

הבדיקות הרפואיות התקופתיות לנערים נערכות, כאמור, בתחילה ע"י רופא המשפחה ורק לאחר מכן על ידי רופאים מורשים - מומחים לרפואה תעסוקתית, או רופאים שקבע ה"מוסד הרפואי המוסמך" אשר קיבלו הרשאה משר העבודה והרווחה בהסכמת שר הבריאות.

שירות התעסוקה לנוער מפנה את הנערים לבדיקות הרפואיות במוסד הרפואי המוסמך, כשהם מצוידים בטופס (ורוד) שעליו מאשר הרופא המורשה, לאחר בדיקה, את התאמת הנער לעבודה. התיקון החדש בחוק הנוער, מ-1998, קובע שרופא המשפחה נותן לנער את אישור ההעסקה הבסיסי, והרופא המורשה - את האישור לעבודה המחייבת בדיקת התאמה (רשימה מפורטת של עבודות כאלה מופיעה ב**תיקון לתקנות עבודת הנוער (בדיקות רפואיות)**, התש"ס-2000 שפורסם בקובץ התקנות 6044, מיולי 2000).

בנוסף, פורסמה רשימה ארוכה של עבודות אסורות ועבודות מוגבלות לנערים ("**תקנות עבודת הנוער (עבודות אסורות ועבודות מוגבלות)**", התשנ"ו-1995") המיועדות למנוע נזקי בריאות לנוער עובד בהתחשב בגילו הצעיר ובשלבים הקריטיים של התפתחותו הגופנית.

האיסור להעסיק נוער בחשיפה לגורמים מזיקים מסוימים פורסם גם בסידרת התקנות: **תקנות הבטיחות בעבודה - גיהות תעסוקתית ובריאות העובדים ב: עופרת; כספית; ארסן; בנזן; ויניל-כלוריד; אבק מזיק (אסבסט, טלק, צורן דרחמצני גבישי); קרינה מייננת; איזוציאנאטים; חומרי הדברה (זרחנים אורגניים וקרמטים); מתכות מסוימות (קדמיום, כרום, ניקל, קובלט, בריליום, מתק"ש); ממיסים פחמימניים הלוגניים (טריכלורואתילן, פרכלורואתילן, 1.1.1. טריכלורואתאן) וממיסים פחמימניים ארומטיים (טולואן, קסילן וסטירן).**

אוכלוסייה בוגרת - מגיל 40 ומעלה. זוהי אוכלוסייה הנוטה לחלות בתכיפות ובחומרה גדולות יותר מאשר האוכלוסייה הצעירה (עד גיל 40) במחלות שונות: מחלות לב, יתר לחץ דם, כליות, כבד, פרקים ועמוד שדרה, ריאות, כלי דם וכיו"ב. כך, נקבעה במספר תקנות העוסקות בביצוע בדיקות רפואיות תקופתיות לעובדים בסיכונים שונים, תכיפות גדולה יותר של בדיקות רפואיות לעובדים מגיל 40 ומעלה, כגון:

- עגורנאים - כל 1 שנה מגיל 50 ומעלה (במקום כל 2 או 3 שנים);
- ימאים - כל 1 שנה (במקום כל שנתיים);
- אבק מזיק - כל שנתיים (במקום כל 3 שנים).

בנוסף - היקף הבדיקות הרפואיות יכול להיות גדול יותר ולכלול גם א.ק.ג. וצילום רנטגן של בית-החזה.

אוכלוסייה צעירה - מגיל 18 עד גיל 40 שנה. תכיפותן והיקפן של הבדיקות הרפואיות עבור גילאים אלה נקבעו בהתאם לחומרת הסיכון של הגורם המזיק.

מכל מקום, ולגבי כל הגילאים, החוק מתייחס בעיקר לרוב האוכלוסייה, הנמצא בחלק המרכזי של "הפעמון ההפוך של גאוס", ולא למיעוט הנמצא ב-2 קצות הפעמון. לכן, תמיד צריכה להיות התייחסות אישית לכל עובד ועובד, מכיוון שתמיד יימצאו חריגים "לחומרה ולקולה".

מין

נשים - השתלבותן של הנשים בעבודה בתעשייה דירבנה גם את מאבקן לשוויון זכויות עם הגברים. כניסת נשים למקצועות יצרניים רבים שהיו "שמורים" בעבר רק לגברים, קיימת גם בישראל. ההתייחסות לנשים בתחיקת העבודה בישראל, היא כיום כאל הגברים בני גילן - פרט ל-2 תקופות ייחודיות לאישה, הקשורות ישירות ובעקיפין לעובר שהיא עשויה לשאת ברחמה וזאת - רק ברמה המינימלית ההכרחית.

● **גיל הפוריות** (עד 45 שנים): המחזור החודשי גורם לאובדן דם (אנמיה) ולחולשה פיזית. אישה העובדת בתקופה זו של חייה רגישה לסיכונים אשר עלולים להזיק לפוריותה, עקב אפשרות של הצטברות חומרים טוקסיים מסוימים ברקמות גופה.

- **"תקנות עבודת נשים (עבודות אסורות, עבודות מוגבלות ועבודות מסוכנות), התשס"א-2001"** שפורסמו בקובץ התקנות 6095, במרץ 2001 (ומחליפות את התקנות בנושא זה משנת 1979) קובעות שאישה בגיל הפוריות לא תועסק במקום עבודה שבו מייצרים אטרטינט, ובמקום עבודה שבו הריכוז באוויר של עופרת, קדמיום ו/או כספית אורגנית, יהיו גבוהים ממחצית ה-TLV-TWA לדוגמה: לגבי עופרת - הריכוז באוויר יהיה 0.05 מ"ג/מ"ק, ולא 0.10 מ"ג/מ"ק - שהיא הרמה שנקבעה עבור גברים ונשים מעל גיל 45.
- **"תקנות עבודת נשים (עבודות בקרינה מייננת), התשל"ט-1979"** קובעות ש: "אישה בגיל הפוריות לא תיחשף, במסגרת עבודתה או הכשרתה המקצועית, למנות חשיפה שוות ערך, ממקורות קרינה חיצוניים או פנימיים בשיעור העולה על 5 רם לשנה; השיעור החודשי הממוצע של חשיפת אשה כאמור, לא יעלה על 0.4 רם;".

● **תקופת ההריון וההנקה:** מאחר והנוק האפשרי מחשיפה לחומרים ולגורמים מזיקים הוא, בעיקר, לגבי העובר והיילוד (חומרים מסוימים עלולים לעבור דרך השלייה או דרך חלב ההנקה, ולהזיק, ישירות, לעובר וליילוד), קובעות **"תקנות עבודת נשים (עבודות אסורות, עבודות מוגבלות ועבודות מסוכנות), התשס"א-2001"** מספר הגבלות להעסקה בתקופת ההנקה.

ישנם גם מספר חומרים טראטוגניים אשר עלולים לגרום למומים מולדים בעובר, אך החוק והתקנות העוסקות בעבודת נשים לא התייחסו אליהם באופן ייחודי.

גם **"תקנות עבודת נשים (עבודות בקרינה מיננת), התשל"ט-1979"** קבעו שאישה הנמצאת בהריון לא תיחשף לקרינה מיננת, חיצונית או פנימית, בשיעור העולה על 1 רם במשך כל תקופת ההריון, ובשיעור חודשי (בתקופת ההריון) שלא יעלה על 0.15 רם.

התחיקה מתייחסת גם לפיטורי עובדת בהריון, איסור עבודת לילה של נשים, חופשת לידה וכיו"ב; וגם לגבי הכושר הפיזי של נערות (בהשוואה לנערים) לטלטול ידני של משאות.

בני משפחתו של האדם העובד

למרות שהטיפול המונע בבני משפחתו של האדם העובד הוא בתחום אחריותן של רשויות הבריאות הציבוריות (משרד הבריאות וקופות החולים השונות), הרי שבמקרים מסוימים של חשיפת עובד לגורמים מזיקים - יש קשר ישיר בין החשיפה לבין הנוק הבריאותי אשר עלול להופיע גם אצל בני משפחתו של העובד, במיוחד דרך בגדי העבודה שלו שהזדהמו בחומרים מזיקים, אשר את החשיפה אליהם מנסים למנוע. והיו דברים מעולם: כאשר עובד חשוף לאבק סיבי אסבסט, לעופרת, או לחומרים מזיקים אחרים, מגיע לביתו עם בגדי העבודה המזוהמים בחומרים המזיקים, או מביא אותם לשם לצורך כביסה, לדוגמה - גם ילדיו וגם אשתו, הנוגעים בהם באקראי, עלולים להיפגע ובריאותם תיזוק מאותם גורמים מזיקים.

פרסומים רפואיים רבים מעידים על הופעת אסבסטוזיס ואפילו מזותליומה אצל בני ביתם של עובדים באסבסט וכן על הרעלות עופרת אצל בני משפחה של עובדים בעופרת. התקנות הייחודיות השונות לגבי עבודה ב: אבק מזיק, עופרת, כספית, ארסן, מתכות מסוימות ועוד, נועדו למנוע מעובדים מלהביא את הבגדים המזוהמים לביתם. על פי דרישות התקנות - העובדים חייבים להשאיר את הבגדים המלוכלכים במפעל והמעביד הוא האחראי שכביסתם תיעשה במרוכז במקום העבודה או במכבסה מאושרת על ידי מפקח עבודה אזורי. הבגדים המזוהמים צריכים להגיע למכבסה כשהם רטובים - כדי למנוע פגיעה מהזיהום התעסוקתי גם בעובדי המכבסה (הם הרי אינם עובדים ישירות עם החומר המסוכן!).

התנאים הסביבתיים

גם לתנאים הסביבתיים יש השפעה משמעותית, הן באופן ישיר - על האדם העובד, והן באופן עקיף - לגבי מידת השפעתם של הגורמים המזיקים השונים (כימיים, פיזיקליים, ביולוגיים ועוד) על גופו. התנאים הסביבתיים משתנים בהתאם למקום העבודה ולתהליכי העבודה השונים והם מחולקים ל-2 קבוצות: מקרוקלימטיים ומיקרוקלימטיים. את התנאים הסביבתיים יש להעריך ולמדוד בכל מקרה שהדבר ניתן לביצוע.

תנאים סביבתיים מקרוקלימטיים

מדובר, בעיקר, בביצוע "עבודות חוץ" - מחוץ לחללים מוגדרים במבנים, כגון: עבודות ברשת של חברת החשמל; התקנת טלפונים (בזק); טיפול במקורות המים (מקורות); תשתיות וסלילת כבישים (מע"צ); בנייה הנדסית של גשרים; עבודה בחקלאות וכיו"ב.

התנאים הסביבתיים בעבודות חוץ כאלה מושפעים מגורמים מישניים:

- מיקום טופוגרפי: מישור, הרים, עמקים (בייחוד עמק בית-שאן ובקעת ים המלח), נחלים, אגמים, ימים;
- עונות השנה: קיץ וחורף;
- מזג אוויר וטמפרטורה: חום, קור, קרינת שמש, עננים, גשם, ברד, שלג;
- תנאי לחות: יובש, חמסין, רטיבות, טל, ערפל;
- רוחות: כיוון הרוח (יכולה להסיע מזהמים), עוצמת הרוח;
- תנאי הקרקע: סלעים, חולות, אדמה רכה או בוצית;
- מצבי אקלים מיוחדים: אובך, אינברסיה (אוויר מזהם כלוא בקירבת הקרקע מתחת לשיכבת אוויר אחרת) וכיו"ב.

תנאים סביבתיים מיקרוקלימטיים

מדובר בעיקר, בביצוע עבודות בתוך מבנים מוגדרים ובסביבתם, במקום ובאזור קבועים. בתנאים כאלה מבוצעות מרבית העבודות במפעלים.

הגורמים המישניים הם:

- טמפרטורה: חום, קור;
- תנאי לחות: יובש, רטיבות, אוויר מטופל באופן מלאכותי (מיזוג אוויר);
- איוורור: טבעי, מלאכותי (מספר החלפות אוויר צח בשעה, בהתאם לסוג העבודה ולתנאי העבודה), יניקת אוויר (מלאכותית) ליד גורמים מזיקים שונים, עבודה בתוך מינדפים;
- תאורה: טבעית (חלונות), מלאכותית (נורות להט, נורות פלואורוסצנטיות, נורות כספית וכיו"ב). עוצמת התאורה נמדדת בלוקסים;
- התייחסות להרכב האוויר במקום העבודה הסגור: חמצן, פחמן דר-חמצני (CO_2), פחמן חד-חמצני (CO), מזהמי אוויר אחרים המגיעים ממקורות שונים, פנימיים או חיצוניים, כגון: H_2S , SO_2 , NO_2 + מיקרואורגניזמים שונים (תסמונת הבניין החולה);
- קרינה מיננט (לרבות גז רדון ובנותיו) ובלתי מיננט (כגון אולטרה-סגולה, אינפרה-אדומה, לייזר);
- תנאים סביבתיים מישניים: ניקיון, סיוד וצביעה, איסוף פסולת, ניקוז וכיו"ב.

הגורמים המזיקים

אין כל ספק בכך שהשפעת הגורמים המזיקים השונים על הגוף ועל בריאות האדם העובד היא החשובה ביותר והדומיננטית מבין 3 המרכיבים של המשולש האפידמיולוגי, אשר חוסר שיווי המשקל בין 3 מרכיביו עלול להוביל ולגרום להתפתחות מחלות מקצוע שונות.

את הגורמים המזיקים אפשר לחלק למספר קבוצות מישניות ויש אפשרות מעשית, ואף קיימת חובה, למדוד ולהעריך אותם בניטור סביבתי וביולוגי.

להלן מספר דוגמאות:

גורמים כימיים

- **מתכות:** עופרת, כספית (מתכת נוזלית המתאדה בטמפרטורת החדר), ארסן, קדמיום, ניקל, כרום, קובלט, בריליום, וכי"ב;
- **נוזלים:** ממיסים פחמימניים ארומטיים, לרבות: בנזן (בנזול), קסילן, טולואן וסטירן; ממיסים פחמימניים הלוגניים, לרבות: 1.1.1. טריכלורואתאן, טריכלורואתילן, ופרכלורואתילן; קטונים, לרבות: אצטון, מתיל-אתיל-קטון;
- **גזים:** אלכוהולים, לרבות: אתאנול, מתאנול, איזרפרופיל-אלכוהול; H_2S , SO_2 , NO_x , CO_2 , CO ויניל-כלוריד (VCM), וכי"ב;

גורמים פיזיקליים:

- ← רעש מזיק (מעל 85 דציבל (A)):..... ← חירשות מקצועית;
- ← ריטוטים (ויברציות):..... ← פגיעות בכל הגוף + בגפיים;
- ← קרינה מיננת: רנטגן, איזוטופים..... ← לויקמיה, ירוד (קטרקט);
- ← קרינה בלתי מיננת: אלקטרומגנטית (לרבות: רדאר, גלי מיקרו ועוד), אולטרה-סגולה, אינפרה-אדומה, לייזר.... ← ירוד (קטרקט);
- ← צגי מחשבים..... ← הפרעות בעיניים ובראייה;
- ← אוויר דחוס..... ← מחלת "קייסון".

גורמים פיזיקליים-כימיים:

- **אבק מזיק:** אשר יכול לגרום למחלות ריאה, הידועות בשם "פנוימוקוניוזיס", לרבות פיברוזיס ריאתית. כגון:
  - ← אסבסט..... ← אסבסטוזיס;
  - ← טלק..... ← טלקוזיס;
  - ← צורן דו-חמצני גבישי..... ← סיליקוזיס;
  - ← כותנה, פשתן, יוטה..... ← ביסינוזיס.
- **אבק מתכות קשות:** כגון: וולפרם, ונאדיום, טונגסטן, טיטאניום, טנטלום (היכולים לגרום לפיברוזיס ריאתית);
- **קש מעופש:** יכול לגרום למחלת "ריאות חקלאים";
- **גורמים אלרגניים (מרחפים):** כגון: קמח, דגנים, אפוקסי, איזוציאנאטים, היכולים לגרום לריניטיס אלרגית מקצועית, ולאסתמה מקצועית;
- **אבק מטריד:** יכול לגרום לגרוי בדרכי הנשימה. לרבות ברונכיטיס ופנוימוניטיס.

גורמים פיזיולוגיים ומכניים:

- לחץ ממושך על הגפיים: עלול לגרום לשיתוק עצבים פריפריים כגון: שיתוק עצב האולנאריס (אצל מלטשי יהלומים);
- חיכוך ממושך של הברך או המרפק: עלול לגרום לבורסיטיס מקצועית (אצל רצפים);
- תנועות חזונית, חוזרות, של אצבעות הידיים: עלולות לגרום לטנדרויגיטיס מקצועית ולתסמונת התעלה הקרפאלית (CTS).

גורמים ביולוגיים:

מיקרואורגניזמים, נגיפים, חיידקים, טפילים וכיו"ב: יכולים לגרום למחלות זיהומיות שונות הקשורות לחשיפה נשימתית ולמגע במקום העבודה (בתי חולים, מעבדות, מרפאות, גידולים חקלאיים, טיפול בבעלי חיים, מכונים פתולוגיים וכד'). מחלות הקשורות לזיהומים אלה הן, לדוגמה: הפטיטיס, שחפת, טטנוס, איידס.

גורמים מסרטנים:

הוועדה הבינמשרדית הישראלית לחומרים מסרטנים, מוטגניים וטראטוגניים קבעה (בשנים 1982-2003) רשימה של 377 גורמים המוכרים כמסרטנים וכחשודים כמסרטנים לבני אדם, כגון:

- אסבסט ..... ← סרטן הריאה, מזותליומה (פלוריה, פריטונאום);
- בנזן (בנזול) ..... ← לויקמיה;
- בנזידין ..... ← סרטן שלפוחית השתן;
- ארסן ..... ← סרטן העור, דרכי הנשימה והכבד;
- כרום ..... ← סרטן דרכי הנשימה;
- ניקל ..... ← סרטן דרכי הנשימה;
- ויניל-כלוריד ..... ← סרטן הכבד (אנגיוסרקומה);
- אבק מעצים מסוימים ..... ← סרטן גתות האף (סינוסים)

גורמים למחלות עור מקצועיות:

כשליש ממחלות המקצוע נגרם על ידי גורמים המזיקים לעור. מחלות אלה נקראות בשם כולל:

Contact Dermatitis (מחלות עור ממגע) והן נחלקות ל-2 קבוצות עיקריות:

- גירוי עור ראשוני - Primary Irritation;
  - גירוי אלרגי של העור - Allergic Dermatitis;
- קיימים גורמים רבים למחלות עור מקצועיות. הם יכולים להיות:
- פיזיקליים: קרינה מיננת ובלתי מיננת, חום וקור, וכיו"ב;
  - כימיים: חומצות, בסיסים, מלחים של מתכות (כגון ניקל, כרום), אפוקסי, שרפים וכיו"ב;
  - ביולוגיים: בקטריות, פטריות, פרזיטים וכיו"ב.

רשימת מחלות המקצוע המוכרות על ידי המוסד לביטוח לאומי, לצורך מתן פיצוי – עקב פגיעה בעבודה

בהתאם לסעיף 79 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (ס"ח 1522) נקבעו - לגבי המבוטח - ההגדרות הבאות:

- "פגיעה בעבודה"** - תאונת עבודה או מחלת מקצוע;
"תאונת עבודה" - תאונה שאירעה תוך כדי עבודתו ועקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו, ובעובד עצמאי - תוך כדי עיסוקו במשלוח ידו ועקב עיסוקו במשלוח ידו;
"מחלת מקצוע" - מחלה שנקבעה כמחלת מקצוע בתקנות לפי סעיף 85 והוא חלה בה, בהיותה קבועה כמחלת מקצוע, עקב עבודתו אצל מעבידו או מטעמו, ובעובד עצמאי - עקב עיסוקו במשלוח ידו.

בהתאם לתקנות הביטוח הלאומי - רק מחלה המופיעה בין 54 המחלות שפורטו בטור 1 ברשימת מחלות המקצוע, תוכר כמחלת מקצוע בהתאם לקביעות הבאות:

א. מחלה מהמחלות המפורטות בטור 1 שחלה בה מבוטח שלגביו נקבעה אותה מחלה כמחלת מקצוע, בהיותו מועבד בעבודה, במקצוע או בתהליך ייצור כמפורט לצדה בטור 2 או בתוך שנה לאחר שחדל להיות מועבד כאמור, היא בחזקת **מחלה שבה חלה המבוטח עקב עבודתו** כל עוד לא הוכח ההיפך;

ב. מחלה מהמחלות המפורטות בטור 1 בחלק א' של הרשימה היא **מחלת מקצוע לגבי כל המבוטחים**, החל מהתאריך שצוין בטור 3;

ג. מחלה מהמחלות המפורטות בטור 1 בחלק ב' של הרשימה, היא **מחלת מקצוע רק לגבי המועבדים בעבודה, במקצוע או בתהליך ייצור כמפורט לצד אותה מחלה בטור 2**, החל מהתאריך שצוין בטור 3.
(בסוף התקציר מצורף טופס ההפניה למוסד לביטוח לאומי של נפגעי עבודה - "תעודה ראשונה")

תקנות הביטוח הלאומי (ביטוח מפני פגיעה בעבודה)

(תיקון) התשמ"ו-1985 (ק"ת 4876) + (תיקון) התשנ"ו-1996 (ק"ת 5737)

"בתוקף סמכותי לפי סעיפים 85 ו-400 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, ולאחר התייעצות עם שר הבריאות, אני מתקין תקנות אלה:
במקום התוספת השניה לתקנות הביטוח הלאומי (ביטוח מפני פגיעה בעבודה), התשי"ד-1954, יבוא:

תוספת שניה

בתוספת זו,

"הרעלה" - הרעלה חריפה או כרונית, וכן כל מחלה או סיבוך שנגרמו כתוצאה מחשיפה לחומר המפורט בטור 1 או סבוכיה של מחלה כאמור.

חלק א'

טור 3 תאריך התחלה	טור 2 העבודות ותהליכי הייצור	טור 1 שם המחלה
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לארסן ותרבותיו	1. הרעלת ארסן (זרניך) ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לכרום ותרבותיו	2. הרעלת כרום ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לעופרת ותרבותיה	3. הרעלת עופרת ותרבותיה
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לפלואור ותרבותיו	4. הרעלת פלואור ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה למנגן ותרבותיו	5. הרעלת מנגן ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לכספית ותרבותיה	6. הרעלת כספית ותרבותיה
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לזרחן ותרבותיו	7. הרעלת זרחן ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לבריליום ותרבותיו	8. הרעלת בריליום ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לתליום ותרבותיו	9. הרעלת תליום ותרבותיו
1.4.58	עבודה הכרוכה בחשיפה לניקל ותרבותיו	10. הרעלת ניקל ותרבותיו
1.4.58	עבודה הכרוכה בחשיפה לקדמיום ותרבותיו	11. הרעלת קדמיום ותרבותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לתחמוצת הפחמן	12. הרעלת תחמוצת הפחמן
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לבנזן ונגזרותיו	13. הרעלת בנזן (בנזול) ונגזרותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לפנול ונגזרותיו	14. הרעלת פנול ונגזרותיו
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לאמינים ארומטיים	15. הרעלת אמינים ארומטיים
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לפחמן דרגפריטי	16. הרעלת פחמן דרגפריטי
1.1.85	עבודה הכרוכה בחשיפה לחומצה הידרוציאנית ונגזרותיה	17. הרעלת חומצה הידרוציאנית ונגזרותיה
1.1.85	עבודה הכרוכה בחשיפה לאיזוציאנטים	18. הרעלת איזוציאנטים
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה לפחמימנים הלוגניים	19. הרעלת פחמימנים הלוגניים
1.1.85	עבודה הכרוכה בחשיפה לזרחנים אורגניים	20. הרעלת זרחנים אורגניים
1.1.85	עבודה הכרוכה בחשיפה לקרבמטים	21. הרעלת קרבמטים
1.10.74	עבודה הכרוכה בחשיפה למתנול	22. הרעלת מתנול
1.1.85	עבודה הכרוכה בחשיפה לויניל כלוריד	23. הרעלת ויניל כלוריד
1.10.74	עבודה הכרוכה בחשיפה לתחמוצת חנקן	24. הרעלת תחמוצת חנקן
2.4.54	עבודה בחומרים העשויים לגרום למחלות עור	25. מחלות עור הנגרמות על ידי אבק, נוזלים, מוצקים או גזים
1.4.58	עבודות המחייבות תנועות חדגוניות של האצבעות, כף יד או מרפק, לפי העניין, החוזרות ונשנות ברציפות	26. דלקת של גידים ותיקיהם או דלקת במקומות חיבור שרירים לעצמות, הכל בכף היד או במרפק
1.10.74	עבודות המחייבות ביצוע פעולות רבות וחוזרות של הרמת משאות תוך כיפוף עמוד השדרה	27. "מחלות החפרים" - שבר הזיזים בחוליה צווארית 7 או בחוליה גבית 1
1.10.74	עבודה הכרוכה בחשיפה לנסורת עץ או פסולת עץ	28. מחלות הנגרמות על ידי חשיפה לנסורת עץ או פסולת עץ

חלק ב'

טור 3 תאריך התחלה	טור 2 העבודות ותהליכי הייצור	טור 1 שם המחלה
1.4.58	עבודה הכרוכה במגע עם בעלי חיים, פגריהם והפרשותיהם וכן עבודה במעבדות ומכונים בהם באים במגע עם מחוללי המחלה	1. מחלה הנגרמת על ידי מיקרואורגניזם ומועברת לאדם מכל מקור שאינו אדם
1.7.54	עובדים בבתי חולים, במרפאות או במוסדות אחרים, בהם שהו או טופלו חולי שחפת וכן במעבדות או במכונים בהם באים במגע עם החיידק ע"ש קוק	2. שחפת
2.4.54	עובדים המטפלים בחולי ילדים בשלב החריף או בהפרשותיהם של חולים כאמור, וכן עובדי מעבדות או מכונים הבאים במגע עם מחולל המחלה	3. שיתוק ילדים
2.4.54	עובדים שעקב עבודתם שהו בחוץ לארץ, באזורים הנגועים באחת המחלות שבטור 1 לפרט זה, וזאת בזמן הדגירה המקובל	4. קדחת צהובה, פילריאזיס, כולרה דבר, טריפנומיאזיס ומלריה
2.4.54	עובדים בחקלאות, גנות, טיפול בבעלי חיים, או עובדי מכונים או מעבדות הבאים במגע עם מחולל המחלה	5. צפדת (טטנוס)
1.1.85	עובדים בבתי חולים או מרפאות הבאים במגע פיזי עם חולים וכן עובדים הבאים במגע עם הפרשותיהם של חולים	6. דלקת כבד נגיפית מסוג Non A או Non B, B
1.4.63	עבודה ממושכת בתנאי רעש ממוצע ומשוקלל של לא פחות מ-85 דציבל	7. נזק לאוזן הפנימית הנגרם על ידי חשיפה לרעש, שהביא לירידה בכושר השמיעה בתדירויות הדיבור
1.6.54	עובדי רנטגן ועובדים הבאים במגע עם חמרים רדיואקטיביים	8. מחלות קרינה
2.4.54	עובדים הבאים במגע עם שמני חיתוך, שמנים מינרליים, זפת או פיח	9. כיב ממאיר של קרנית העין
2.4.54	עבודה הכרוכה בחשיפה ישירה לקרינת חום במפעלים העוסקים בריתוך, התכת מתכות, ייצור מלט, זכוכית ואמייל ובמאפיות וכן עבודה הכרוכה בחשיפה לקרינה מייננת או בלתי מייננת	10. ירוד (קטרקט) מחשיפה לחום גבוה, או לקרינה מייננת או בלתי מייננת
2.4.54	צוללנים ועובדים בתנאי אוויר דחוס	11. מחלות צוללנים
1.10.54	תהליכי עבודה הגורמים לחיכוך הברך או המרפק במשך תקופה ממושכת	12. בורסיטיס של הברך או המרפק
1.4.58	עבודה הכרוכה בלחץ ממושך על העצב	13. שיתוקים של עצבים פריפריים הנגרמים על ידי לחץ ממושך
2.4.54	עבודה ממושכת עם מכשירים רוטטים	14. מחלות עצמות, פרקים, שרירים, כלי דם או עצבים של הגפיים - הנגרמות על ידי עבודה במכשירים רוטטים

טור 1	שם המחלה	טור 2	העבודות ותהליכי הייצור	טור 3	תאריך התחולה
15.	סיליקוזיס (צורנית) עם שחפת או בלעדיה	עובדים החשופים לאבק סילקטים	2.4.54	2.4.54	
16.	אזבסטוזיס (אמיינתית) לרבות מזותליומה	עובדים החשופים לאבק סיבי אזבסט	2.4.54	2.4.54	
17.	טלקוזיס	עובדים החשופים לטלק	1.1.85	1.1.85	
18.	ביסינוזיס	עובדים החשופים לאבק כותנה, פשתן או יוטה, בלבד שעבדו בתנאים אלה 2 שנים לפחות	1.10.74	1.10.74	
19.	מחלה אלרגית של דרכי הנשימה	עובדים הבאים במגע עם תבואות וקמחים, בלבד שעבדו בתנאים אלה 2 שנים לפחות	1.4.65	1.4.65	
20.	מחלת המתכות הקשות	עיבוד וולפרם, וונדיום, טונגסטן, טיטניום וטנטלום לפחות במשך שנה	1.10.74	1.10.74	
21.	ריאות חקלאים	עובדים החשופים לקש מעופש או לירקות מעופשים	1.10.74	1.10.74	
22.	סרטן הריאה	עבודה בתנאי חשיפה לאבק סיבי אסבסט לפחות 10 שנים לפני אבחון המחלה	1.1.91	1.1.91	
23.	סרטן הלרינקס	עבודה בתנאי חשיפה לאבק סיבי אסבסט לפחות 10 שנים לפני אבחון המחלה ובלבד שבצילומי חזה קיימת עדות לחשיפה לסיבי אזבסט	1.1.91	1.1.91	
24.	מחלה אלרגית של דרכי הנשימה כתוצאה מרגישות לאנזימים פרוטאוליטים	עבודה בייצור אבקות כביסה המכילות אנזימים פרוטאוליטים	1.1.91	1.1.91	
25.	הרעלת קטונים	עבודת ייצור דבקים, צבעים ולכה החשופים למתיל אתיל קטון	1.1.91	1.1.91	
26.	הרעלת פחמימונים פוליציקליים ארומטיים	עבודה בתנאי חשיפה לשמני חיתוך, שמנים מינרליים, זפת או פיח ומוצרי שריפה	1.1.91	1.1.91	

כ"ג בחשוון התשמ"ו (7 בנובמבר 1985)

משה קצב

שר העבודה והרווחה

רשימת מחלות המקצוע החייבות

הודעה למפקח עבודה אזורי

עפ"י פקודת התאונות ומחלות משלוח היד (הודעה) – 1945, תוספת שלישית;
ועפ"י תקנות מחלות מקצוע (חובת הודעה – רשימה נוספת), תש"מ-1980

מחלות מקצוע החייבות הודעה לפי סעיף 5 לפקודה

15 המחלות המסומנות בכוכבית (*) הוכרזו בתוספת השלישית לפקודה; האחרות פורסמו בתקנות מחלות מקצוע (חובת הודעה - רשימה נוספת) תש"מ-1980.

1. הרעלות על ידי:

- 1.1 אנילין (aniline)*.
- 1.2 אקרילוניטריל (acrylonitrile).
- 1.3 בנזן (כרונית) (benzene, benzol)*.
- 1.4 בנזן (בנזול) (benzene, benzol) וההומולוגים שלו, אף שאיננה הרעלת בנזול כרונית המפורטת בתוספת השלישית לפקודה.
- 1.5 ברום (bromine) ותרבותיו.
- 1.6 בריליום (beryllium) ותרבותיו.
- 1.7 גפרית (sulfur) ותרבותיה.
- 1.8 דימתיל אצטמיד (dimethyl acetamide).
- 1.9 ויניל כלוריד (vinyl chlorid).
- 1.10 זרחן (phosphorus)* ותרבותיו.
- 1.11 זרניך (arsenic)* ותרבותיו.
- 1.12 חד-תחמוצת הפחמן (carbon monoxide).
- 1.13 חד-תחמוצת החנקן, דו-תחמוצת החנקן (oxides of nitrogen).
- 1.14 כלור (chlorine) ותרבותיו.
- 1.15 כספית (mercury)* ותרבותיה.
- 1.16 כרום (chromium) ותרבותיו.
- 1.17 מטנול (methyl alcohol).
- 1.18 מנגן (manganese)* ותרבותיו.
- 1.19 ניקל (nickel) ותרבותיו.
- 1.20 ציאנידים (cyanides).
- 1.21 עופרת (lead)* ותרבותיה.
- 1.22 פורמלדהיד (formaldehyde).
- 1.23 פחמן דו-גופריתי (carbon disulphide)*.
- 1.24 פלואור (fluorine).
- 1.25 פנול (phenol) ותרבותיו.
- 1.26 קדמיום (cadmium) ותרבותיו.
- 1.27 קטונים (ketones).

- 1.28 קרבמטים (carbamates).
- 1.29 תרכובות ניטרו ואמינו של בנזן (בנזול) וההומולוגים שלו (nitro and amino compounds of benzene, benzol).
- 1.30 תרכובות הלוגניות של פחמנים מימניים (halogenated hydrocarbons).
- 1.31 תליום (thallium) ותרכובותיו.

2. מחלות הנגרמות על ידי גורמים כימיים:

- 2.1 אמיינתית (אסבסטוזיס) (asbestosis)*.
- 2.2 צורנית (סיליקוזיס) (silicosis)*.
- 2.3 מחלות אלרגיות של דרכי הנשימה כתוצאה מרגישות לחמרים שונים לרבות: איזוציאנאטים (isocyanates), תבואה, קמח ודגנים.
- 2.4 טלקוזיס (talcosis).
- 2.5 מחלות הנגרמות על ידי אנזימים פרוטאוליטיים (proteolytic enzymes).
- 2.6 מחלות הנגרמות על ידי שרפי אפוקסי (epoxy resins).
- 2.7 עקרות הנגרמת על ידי חמרים שונים, לרבות: דיברומו כלורו פרופן (D.B.C.P).
- 2.8 "קדחת המתכות" (metal fume fever) הנגרמת על ידי אדי מתכות לרבות: אבץ, ברזל, נחושת.
- 2.9 מחלת מתכות קשות (פיברוזיס של הריאות) הנגרמת על ידי אדי מתכות, לרבות: טונגסטן (tungsten), טיטניום (titanium), ונדיום (vanadium).
- 2.10 דלקת-עור (dermatitis)*.
- 2.11 התכייבות כרומית (chrome), דהיינו התכייבות הבאה מחמת חומצה - כרומית או דו-כרומית האשלגן, הנתרן או האמון, או תכשיר כל-שהוא של חומרים אלה*.
- 2.12 צהבת של הרעלה (toxic jaundice), דהיינו צהבת הבאה מחמת טטראכלורואתן או חמרים חנקנים או אמידיים הבאים מבנזן (benzol benzene)*.

3. סרטן מקצועי הנגרם על ידי גורמים כימיים:

- 3.1 אמנים ארומטיים (aromatic amines).
- 3.2 אסבסט (asbestos), אף אם אינה אסבסטוזיס המפורטת בתוספת השלישית לפקודה.
- 3.3 בנזן (בנזול) (benzene, benzol), אף אם אינה הרעלת בנזול כרונית המפורטת בתוספת השלישית לפקודה.
- 3.4 ויניל כלוריד (vinil chloride).
- 3.5 זרניך (arsenic), אף אם אינה הרעלת זרניך המפורטת בתוספת השלישית לפקודה.
- 3.6 התכייבות אפיתליומאטית (epitheliomatous ulceration) הבאה מחמת עטרן (tar), זפת (pitch), כופר (bitumen), שמן מינרלי (mineral oil) או פרפין (paraffin), או תרכובת, מוצר או שייר כל-שהם של כל חומר מן החמרים האלה*.
- 3.7 כרומטים (chormates), אף שאינה התכייבות כרומית המפורטת בתוספת השלישית לפקודה.
- 3.8 ניקל וניקל קרבוניל (nickel and nickel carbonyl).
- 3.9 פחמנים פוליציקליים ארומטיים (polycyclic aromatic hydrocarbons).

4. מחלות הנגרמות על ידי גורמים פיזיקליים ומכניים:

- 4.1 ירידה בכושר השמיעה חרשות או נזק באוזן הפנימית הנגרמים על ידי רעש.
- 4.2 מחלות הנגרמות על ידי קרינה מיננת (ionizing radiation) לרבות ירוד (cataracts) ולבנת (leukemia).
- 4.3 מחלות הנגרמות על ידי קרינה אולטרסגולית (ultraviolet radiation) לרבות סרטן העור.
- 4.4 מחלות הנגרמות על ידי קרינה אינפרא-אדומה (infrared radiation) לרבות ירוד (cataracts).
- 4.5 מחלות הנגרמות על ידי קרינת לייזר (laser) לרבות ירוד (cataracts).
- 4.6 מחלות הנגרמות על ידי מיקרוגלים (microwaves) וגלי רדיו לרבות ירוד (cataracts).
- 4.7 מחלת "קייסון" הנגרמת על ידי עבודה באוויר דחוס (compressed air disease).
- 4.8 מחלות צלילה, לרבות נמק (נקרוזה) אספטי של העצמות (aseptic bone necrosis).
- 4.9 שיתוק עצבים פריפריים הנגרם על ידי לחץ ממושך.
- 4.10 מחלה בגפיים ו/או בעמוד השדרה כתוצאה מרטט (ויברציה) בין שהיא מחלה בעצמות, בפרקים, בשרירים, בכלי הדם או בעצבים.
- 4.11 בורסיטיס (bursitis) של הברך או של המרפק.
- 4.12 דלקת בגידי פרק היד ותיקיהם (tendovaginitis).
- 4.13 "מחלת החפרים" - שבר של הזיזים של החוליות הצווארית מס' 7 והגבית מס' 1.
- 4.14 עווית השרירים (muscular cramps) הנגרמת על ידי עבודה באלחוט.

5. מחלות הנגרמות על ידי גורמים ביולוגיים:

- 5.1 אנקילוסטומיאזיס (ancylostomiasis).
- 5.2 ברצלוזיס (brucellosis).
- 5.3 גחלת (anthrax)*.
- 5.4 הפטיטיס מסוג "ב" (hepatitis virus "B").
- 5.5 כלבת (rabies).
- 5.6 לפטוספירוזיס (leptospirosis).
- 5.7 צפדת (פלצת) (tetanus).
- 5.8 ריאת החקלאים (farmer's lung).
- 5.9 שחפת (tuberculosis).
- 5.10 שיתוק ילדים (poliomyelitis).
- 5.11 מחלות הנגרמות על ידי מיקרו-אורגניזם המועברות לאדם מכל מקור שאינו אדם.

6. מחלות הנגרמות על ידי אבק צמחי

- 6.1 ביסינוזיס (byssinosis).
- 6.2 מחלות הנגרמות על ידי אבק עץ לרבות מחלות אלרגיות וסרטן.

בהתאם ל"פקודת התאונות ומחלות משלוח היד (הודעה), 1945", חייבים להודיע למפקח עבודה אזורי, בטופס מיוחד שנקבע לכך, ומצורף להלן, על כל מחלת מקצוע מתוך 79 מחלות המקצוע המפורטות לעיל - המעביד - בכל מקרה של מחלת מקצוע או חשד למחלת מקצוע; כל רופא - שיש לו יסוד לחשוב שחולה סובל ממחלת מקצוע.

תעודה רפואית לנפגע בעבודה

מס' הזהות										מקום מגורים		השם		המשפחה	
שעת הפגיעה				תאריך הפגיעה				שם המעביד וכתובתו				מקצוע		שנת ההולדת	
האבר שנפגע				גורם הפגיעה				ההתעסקות בשעת הפגיעה				אחר שעות העבודה			
בתאריך				ריפוי ראשון ניתן על-ידי											
קיבל טיפול במרפאה				אושפז (מס' חולה				נתקבל לחדר מיון							
בתאריך				מ:..... עד:				בתאריך							

האבחנה: .....

תיאור התאונה: .....

* פרטי הטיפול שניתן לפני הגיעו אלינו והיכן קיבל טפול .....

הטיפול שניתן: .....

הערות והמלצות: .....

כתוצאה מהפגיעה המוצהרת על-ידי הנ"ל הוא מסוגל להמשיך בעבודה

הוא אינו מסוגל לעסוק בעבודה במשך ..... ימים

חותמת המוסד ..... היינו מיום ..... עד יום ..... (בכלל)

תאריך .....

המחלקה ..... חתימת הרופא .....

הזכות לגימלה נקבעת על-ידי המוסד לביטוח לאומי ואין התעודה מקנה זכות זו
תעודה זו תימסר לנפגע בשביל המוסד לביטוח לאומי
* למלא רק במקרה של מתן תעודה ראשונה